

DOI: 10.33310/2518-7813-2019-67-4-165-170
УДК 37.018.3:316.362

Інна РОГАЛЬСЬКА-ЯБЛОНСЬКА

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри соціальної роботи
Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського
м. Миколаїв, Україна
e-mail: inna2710um@gmail.com*

Ганна КОРИННА

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності
Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка
м. Суми, Україна
e-mail: annkorinna@gmail.com*

ПРАВОВА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ВИХОВАНЦІВ ЗАКЛАДІВ ІНТЕРНАТНОГО ТИПУ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Анотація статті. У статті висвітлено окремі аспекти проблеми правової соціалізації дітей та молоді в сучасних умовах; окреслено актуальні проблеми правової соціалізації вихованців закладу інтернатного типу, в яких, незважаючи на реформу деінституалізації, виховується значна кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; подано визначення сутності поняття «правова соціалізація вихованців закладів інтернатного типу», наголошено, що цей процес супроводжується низкою специфічних труднощів, пов'язаних з негативними аспектами соціалізації в інтернатних закладах. Приділено увагу особливостям правової соціалізації та виховання дітей в інтернатних закладах.

Ключові слова: соціалізація, правова соціалізація, правова освіта, правова культура, правосвідомість, заклад інтернатного типу, вихованці.

Посилення в Україні євроінтеграційних процесів, її розвиток на сучасному етапі як демократичної та консолідованої держави зумовлюють необхідність утвердження у суспільстві верховенства закону та загальної правової освіченості. Знання законів держави, що розвивається як правова, набуває першочергового значення, оскільки такі знання забезпечують і правову основу функціонування держави, і особисту безпеку громадян. Тому актуальним стає виховання молодого покоління з чіткою громадянською позицією, почуттям відповідальності за долю держави, із свідомим сприйняттям і діяльнісним наслідуванням правових норм моралі й законів, здатного до конструктивної міжособистісної та полікультурної взаємодії, що узгоджується в правовій площині.

Правова соціалізація є складовою загальної соціалізації особистості, яка реалізується в певних соціокультурних умовах і залежить від рівня соціально-економічного розвитку, характеристик політичного режиму, домінуючих соціально-економічних відносин, змісту національної культури, і її результатом є правова сформованість особистості, її правосвідомість. У педагогічному аспекті це пов'язано із правовою освітою як цілеспрямованою і організованою складовою правової соціалізації, орієнтованою на формування таких складників, як-от: правовий розвиток, правова вихованість, правова навченість. Особливо складаним і важливим є процес правової соціалізації

вихованців закладів інтернатного типу. І хоча Урядом України започатковано реалізацію «Національної стратегії реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки», в закладах інтернатного типу залишається значна кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, що актуалізує проблему їхньої правової соціалізації та виховання. Отже, проблематика правової соціалізації дітей і молоді стала важливим напрямом психолого-педагогічних досліджень, зокрема у соціально-педагогічній науці ця проблема набуває все більшої актуальності.

Сьогодні наявний значний інтерес учених до вивчення психолого-педагогічних аспектів правової соціалізації молодого покоління, формування правосвідомості та правової культури дітей і молоді, а саме: педагогічні основи політико-правової, громадянської, суспільствознавчої освіти в Україні (В. Арешонков, В. Андрейцев, Т. Ліхневська та ін.); правової культури, громадянської свідомості, правового менталітету, їх взаємозв'язок і значення в педагогічному процесі (В. Денисов, В. Годованець, В. Головаченко, О. Прудникова та ін.); правова культура в сучасних умовах розбудови демократичного суспільства (Є. Аграновська, М. Горшенева, І. Іванніков, О. Костенко, Н. Плахотнюк, Д. Проков'єва, В. Сальніков, О. Скакун, В. Тацій, Є. Федика, В. Федорін та ін.); сутність і специфіка правової освіти й культури

школярів (В. Дубровський, Г. Давидов, В. Квасов, І. Котюк, В. Оржеховська, М. Подберезський, О. Пометун, Т. Ремех, Л. Твердохліб, Н. Ткачова, М. Фіцула, М. Щербань та ін.).

Вищезазначене засвідчує актуальність статті, **метою** якої є аналіз питання правової соціалізації вихованців закладів інтернатного типу; визначення сутності поняття «правова соціалізація вихованців закладів інтернатного типу» та особливостей процесу правової соціалізації і виховання в інтернатних закладах.

Проблема правової соціалізації дітей і молоді набула актуальності у зв'язку з упровадженням в українському суспільстві демократичних основ життя, що вимагає створення необхідних умов для виховання соціально зрілої, вільної особистості з високим рівнем правової культури та відповідального ставлення до її прав і свобод. Насамперед слід зауважити, що на законодавчому рівні основні напрями національної правової освіти в Україні затверджено у «Національній програмі правової освіти населення», де правову освіту визнано «необхідним складником системи освіти, що має на меті формування високого рівня правової культури та правосвідомості особи, її ціннісних орієнтирів та активної позиції як члена громадянського суспільства» [7, с. 2]. Метою Програми є «підвищення загального рівня правової культури та вдосконалення системи правової освіти населення, набуття громадянами необхідного рівня правових знань, формування у них поваги до права» [7, с. 2].

Метою Державної соціальної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року є забезпечення послідовної імплементації положень Конвенції ООН про права дитини, розбудови ефективної системи захисту прав та інтересів дитини на рівні територіальної громади в умовах децентралізації, створення дружнього до дітей середовища відповідно до міжнародних стандартів та пріоритетів Стратегії Ради Європи з прав дитини (2016–2021 роки), а також досягнення Цілей Сталого Розвитку, затверджених Резолюцією Організації Об'єднаних Націй 70/1 «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року», у частині дотримання прав дітей [2, с.1].

У цьому зв'язку уваги потребує аспект правової соціалізації, як важливий напрям соціалізаційної проблематики в сучасних соціокультурних умовах.

Правову соціалізацію В. Головченко, А. Потьомкін визначають як «процес, завдяки якому люди вчаться думати і вести себе відповідно до засвоєння та активного відтворення соціально-

правового досвіду, набутого в умовах спілкування з іншими людьми і суспільством в цілому, а також різних видів суспільно-правової дійсності» [4, с. 103].

Правова соціалізація передбачає: засвоєння критеріїв оцінювання юридичних ситуацій; вивчення законів і соціальних вимог, які визначають міру можливостей і належної поведінки в суспільстві; усвідомлення своїх прав і обов'язків та способів їх реалізації; засвоєння необхідних соціальних навичок через правове навчання, правову освіту [3, с. 55].

Серед функцій правової соціалізації особистості варто виокремити такі:

- пізнавально-перетворювальна функція, яка спрямована на оволодіння юридичними знаннями про правові категорії, норми, закони, традиції, а також на правильне використання отриманих знань на практиці. В правовій ситуації, керуючись обраними орієнтирами поведінки;
- праворегулятивна функція, яка виконує роль посередника між нормою і поведінкою дитини, впливає на стосунки між дітьми, між дитячим і дорослим світом, оскільки певним чином їх нормує, впливає на вибір правової поведінки залежно від ситуації;
- ціннісно-нормативна функція, яка реалізується на основі системи правових цінностей, що дозволяє дитині оцінювати різні суспільні явища і процеси, правові норми та інші елементи, що складають рівень правової культури конкретного суспільства. Основним завданням цієї функції є введення дитини в систему ціннісно-сенсових і нормативно-регулятивних категорій сучасного суспільства;
- правосоціалізаційна функція необхідна для безконфліктного входження с особистості у суспільстві взаємини. Вона забезпечує поважне ставлення до норм права та їх позитивне сприйняття. Саме ця функція дозволяє здійснювати захист дітей від дестабілізуючого впливу кримінальних і асоціальних груп.

Провідне завдання правової соціалізації – забезпечити правомірну поведінку особистості, що передбачає формування і розвиток у неї правової культури, правового виховання, правосвідомості. Найвищим щаблем прояву сформованості правових складників: правової освіти; правової вихованості; правової навченості; правового розвитку Н. Головка вважає правову культуру особистості [3, с. 55]. Зауважимо, що питання правової культури вихованців закладів інтернатного типу у соціально-педагогічній науці є малодослідженими. Водночас, низький рівень правової самосвідомості і правової культури, досвід антисоціальної

поведінки вихованців інтернатних установ засвідчує необхідність формування у них правових норм і цінностей, правової культури.

На формування правової культури особистості впливають чинники, серед яких І. Коваленко виокремила об'єктивні (належать такі, що не мають своєю безпосередньою метою формування правової культури, проте тим чи іншим способом здійснюють вплив на процес правової соціалізації особистості: соціально-економічна та соціально-політична ситуація в країні, рівень добробуту населення, характер політичного режиму, особливості національної культури тощо) та суб'єктивні (чинник втілюється у діяльності, яка має своєю метою формування правосвідомості та правомірної поведінки, і унаочнюється у правовому вихованні) [5, с.1].

У руслі заявленої проблематики важливим є звернення до особливостей правової соціалізації неповнолітніх, яку А. Комарницький визначає як «частину загального процесу соціалізації, що є процесом засвоєння, прийняття і реалізації особистістю правових цінностей суспільства: правових уявлень, ідей, правових почуттів, емоцій, оцінок моделей і норм поведінки» [6, с. 21]. Учений наголошує на двобічності процесу правової соціалізації, оскільки, з одного боку, суспільство, референтні групи, правова практика визначають позитивну або негативну спрямованість вказаного процесу, з іншого – особистість активно та вибірково сприймає зовнішні впливи, чим сприяє процесу правової соціалізації або стримує його. Погоджуємося з думкою вченого, що на початковому етапі становлення особистості зовнішні нормативи визначеної суспільством правової поведінки входять у її свідомість, трансформуючись у певну ціннісно-нормативну модель поведінки, що відповідає прийнятій суспільній ієрархії цінностей. Підкреслимо, в процесі первинної правової соціалізації неповнолітніх ними засвоюються критерії оцінок юридично значущих ситуацій, формується ставлення до правових явищ, виробляються навички і формується готовність до правомірної поведінки. З огляду на це, структурно-правову соціалізацію А. Комарницький вважає двобічним процесом, який містить кілька основних елементів правової свідомості, що безпосередньо стосується поведінки дитини. Так, першим елементом правової свідомості вчений називає пізнання та оволодіння правовою інформацією, яку дитина отримує як стихійно, так і цілеспрямовано. Стихійне передавання правової інформації здійснюється соціальним оточенням дитини, референтними групами, друзями, батьками, родичами. Натомість організовану і цілеспрямовану правову інформацію надають особистості держава, засоби масової ін-

формації, виховні організації, заклади освіти тощо. Особливо важливого значення А. Комарницький надає другому елементу – організованій і цілеспрямованій правовій інформації, оскільки за такого підходу її програма «органічно пов'язана з проблемами правового навчання і правового виховання неповнолітніх» [6, с.22].

Другим елементом правової соціалізації А. Комарницький вважає особистісне прийняття правових цінностей, яке в реальній життєдіяльності може набувати різноманітних форм: «це емоційна реакція на те чи те правове явище, це позитивна або негативна оцінка правової норми і практики її застосування. Прийняття особистістю правових цінностей може означати і ступінь сформованості інших елементів індивідуальної правосвідомості: емоційних, раціональних, вольових» [6, с.22].

Третій елемент правової соціалізації, за А. Комарницьким, – це втілення у вчинках і діях особистості правових ідей, принципів та імперативів. Учений вважає, що це – практична реалізація засвоєних і особистісно прийнятих правових цінностей. Учинки і дії особистості – це дійсний критерій її правової соціалізації. Особливо вчений наголошує на тому, що правові ідеї, переконання, принципи і норми, які є змістом правової соціалізації, автоматично не оволодівають свідомістю дитини. Тут «потрібна вміла творча робота інституцій правової соціалізації щодо структурування ідей, принципів, норм для їх подальшого роз'яснення і донесення до свідомості неповнолітніх задля особистісного переконання, внутрішньої орієнтації і правослухняної поведінки» [6, с.23]. Можна дійти висновку про те, що таким цілеспрямованим, організованим і спеціальним впливом на правосвідомість особистості є правове виховання, що забезпечує підвищення рівня правової культури людини, групи людей, суспільства в цілому.

Отже, важливими складниками правової соціалізації є правове виховання – процес цілеспрямованого та систематичного впливу на її правосвідомість за допомогою сукупності різноманітних правових заходів, формування правової духовності, здатності до розуміння правової дійсності та самовизначення в ній на підставі адекватного ставлення до правових реалій. Наголосимо, що соціалізація вихованців інтернатного закладу супроводжується низкою специфічних і притаманних лише їй труднощів, тому варто зважати на негативні аспекти соціалізації дітей у закладах інтернатного типу, визначені А. Капською, а саме: «відсутність спілкування з біологічними батьками; деформація родинних зв'язків через важке минуле; дефіцит любові, ласки, уваги; вузьке коло

спілкування через закритий колектив; випадки жорстокості з боку персоналу та вихованців; регламентація проведення часу; несформований образ «Я»; підвищене почуття тривожності, орієнтація на ворожість соціуму; закомплексованість, емоційна невдоволеність; відсутність особистого простору та соціальних навичок особистого життя; економічна деривація; постійне перебування у вузькому комунікативному просторі; обмежені можливості у виборі професії; відсутність навичок вирішення власних проблем із офіційними структурами; соціальна незахищеність після виходу із закладу інтернатного типу» [9].

Окрім того, науковці та практики виокремлюють недоліки суспільного виховання, що негативно впливають на психічний розвиток дітей: неправильна організація спілкування дорослих із дітьми; виховання й навчання дітей за програмами, які не компенсують дефекти розвитку, отримані відсутністю сім'ї; недиференційований підхід до вихованців у процесі виховання і навчання; бідність конкретно-чуттєвого досвіду дітей, зумовлена надмірним звуженням докільля: мала кількість і одноманітність сенсорних подразників, якими вони оперують; постійне перебування дітей у умовах колективу (відсутність особистого простору, усамітнення, самостійності у виборі) тощо [1].

Сучасні дослідники проблем правосвідомості молоді (В. Новіков, Л. Гачак-Величко) вважають, що для правосвідомості значної частини молоді характерне таке явище, як «синкретичність негативного ставлення до вітчизняного законодавства та практики його застосування». Як наслідок, часто негативний досвід практики застосування вітчизняного законодавства проектується в молодих людей на негативне ставлення до законодавства як такого [8, с.111]. Це актуалізує потребу в орієнтації освіти на пошук нових підходів до правового виховання та соціалізації дітей з метою оволодіння ними певним обсягом правових знань, знань своїх юридичних прав і обов'язків, умінь їх виконувати, використовувати і дотримуватись, застосовувати норми права відповідно до вимог законності не лише в закладах освіти, але й в закладах інтернатного типу. Зауважимо, що соціалізація вихованців інтернатних закладів здійснюється в умовах дефіциту можливостей встановлення міцних і тривалих взаємин з різними агентами соціалізації; закритості, ізолюваності та відстороненості від реального життя; присутності феномену «суспільної власності»; превалювання групової, а не індивідуальної, спрямованості виховних впливів.

Правову соціалізацію вихованців закладів інтернатного типу визначаємо як процес стихійного та цілеспрямованого впливу на правосвідомість

дитини з метою формування правосвідомості, правових переконань, вироблення у неї правомірної поведінки в умовах освітньо-виховного середовища інтернатного закладу, що зумовлюється його специфічними особливостями – заміщенням головного інституту соціалізації – родини – освітнім закладом і призводить до деформації процесу соціалізації його вихованців. В освітньо-виховному середовищі соціального та правового становлення вихованців інтернатного закладу наявні складні проблеми, що ускладнюють процес формування правової культури особистості. Насамперед слід враховувати те, що вихованців інтернатних установ уже мають певний життєвий досвід, у тому числі правових взаємин, як позитивного плану, так і в негативного. З іншого боку, маємо зважати на те, що осмислення такого досвіду має для дитини особистісний сенс і важливе значення, оскільки у цей віковий період особистість має визначитися з вибором подальшого життєвого шляху та інтеграцією у суспільство.

Також є певні особливості засвоєння дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування правової інформації, пов'язані із недостатньою сформованістю у таких дітей здатності до засвоєння знань, що обумовлене незрілістю емоційно-вольової сфери, їхньою низькою пізнавальною активністю, порушеними процесами саморегуляції, підвищеним почуттям тривожності, невпевненістю, незахищеністю. На важливості зв'язку правових почуттів з емоційною сферою наголошує Н. Головка: «Правові почуття – стійкіші і триваліші психічні стани. Це така форма відображення правових явищ, яка сприймається і оцінюється особистістю відповідно до своїх потреб, інтересів і до потреб інших суб'єктів права і відображає суб'єктивне ставлення особистості до цих явищ, почуття законності, почуття права, почуття справедливості. У процесі правової діяльності і поведінки правові почуття зливаються з інтелектуальною і вольовою сферами індивідуальної правосвідомості» [3]. Тому освітньо-виховна діяльність у закладах інтернатного типу має максимально враховувати психосоціальні особливості своїх вихованців, заклад має стати для них «правовим простором», в якому усі працівники – від керівника до технічного персоналу є носіями правової культури. Окрім того організація і проведення у закладах інтернатного типу роботи, спрямованої на формування правової культури вихованців, формування їхньої правосвідомості та правовідповідної поведінки має здійснюватися на основі спеціально розроблених методик і програм правового виховання, не лише орієнтованих на оволодіння правовими уявленнями, набуття вихованцями знань про суб'єктивні права і свободи,

юридичні обов'язки, але й тих, які дозволяють досягти усвідомлення вихованцями поняття права, сформувані у правосвідомість, індивідуальний стиль життя без порушення вимог правових норм. У роботі з правової освіти вихованців в закладах інтернатного типу необхідно акцентувати увагу на визнанні цінності прав людини, вихованні в дітей почуття власної гідності, усвідомлення своїх прав, умінь їх реалізовувати і захищати, не порушуючи прав інших людей. Процес правової соціалізації і виховання є достатньо тривалим, але він не повинен бути періодичним; цей процес вимагає постійної багатопланової і різноманітної роботи педагогічного персоналу закладу інтернатного типу.

Отже, проблема правової соціалізації є актуальною проблемою міждисциплінарних досліджень, до якої постійно зростає інтерес сучасних науковців. У процесі правової соціалізації вихованці залучаються до правової культури суспільства, набувають певних правових знань і вчаться сприймати правові норми і цінності, визначені суспільством. У цьому процесі задіяно ба-

гато внутрішньо-особистісних і соціально-правових механізмів засвоєння правових норм, правил, особливостей правомірної поведінки, усвідомлення необхідності права як регулятора суспільних взаємин. Тому, важлива відповідальність за ефективну правову соціалізацію покладається на соціальних педагогів, як осіб та фахівців відповідною правовою культурою, системою знань, умінь і навичок ефективного здійснення правової соціалізації та виховання суб'єктів освітнього процесу закладів інтернатного типу, результатом якого є сформована правова культура. Важливим компонентом правової соціалізації є правове виховання, яке із загального процесу правової соціалізації вирізняється цілеспрямованістю та систематичністю. Методично правильна його організація потребує насамперед підготовки відповідних фахівців у закладах вищої освіти та формування їхньої готовності якісно та професійно здійснювати процес правової соціалізації вихованців закладу інтернатного типу, що становить перспективи подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел

1. Бобылева И. А. Социальная адаптация выпускников интернатных учреждений: учеб. Пособие. М.: Нац. фонд защиты детей от жестокого обращения, 2007. 176 с.
2. Державна соціальна програма «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року. URL: zakon4.rada.gov.ua/go/453-2018-n
3. Головка Н. І. Правова педагогіка: Навчальний посібник. Київ : МАУП, 2007. 248 с.
4. Головченко В., Потьомкін А. Правові механізми формування правосвідомості студентів. Право України. 2006. № 9. С. 100–103.
5. Коваленко І. Правова соціалізація як процес формування правової культури. Вісник Книжкової палати. 2011. № 6 С.1-3.
6. Комарницький А. В. Правовая социализация несовершеннолетних: теоретико-методологический анализ: Социализация молодежи и проблемы современного воспитания: сборник материалов Второй городской научно-практ. конф. СПб.: ПНИ, 2014. С. 21 –30.
7. Національна програма правової освіти населення: Затверджено Указом Президента України від 18.10.2001 р. № 992/2001 : URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/992/2001>.
8. Новіков В. Гачак-Величко Л. Деякі аспекти правового виховання молоді. URL : [www.irbis-nbuv.gov.ua > cgi-bin > cgiirb](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/cgiirb)
9. Соціальна педагогіка: Підручник / за ред. проф. А.Й. Капської. К.: Центр навчальної літератури, 2002. 268 с.

References:

1. Bobileva I. A. Social'naja adaptacija vypusknikov internatnyh uchrezhdenij [Social adaptation of graduates of residential institutions]: ucheb. Posobie. M.: Nac. fond zashhity detej ot zhestokogo obrashhenija, 2007. 176 s.
2. Derzhavna sotsialna prohrama «Natsionalnyi plan dii shchodo realizatsii Konventsii OON pro prava dytyny» na period do 2021 roku. [2. National Social Agenda "National Action Plan for the Implementation of the UN Convention on the Rights of the Child" for the period up to 2021] URL: zakon4.rada.gov.ua/go/453-2018-p.
3. Holovko N. I. Pravova pedahohika [Legal pedagogy]: Navchalnyi posibnyk. Kyiv : MAUP, 2007. 248 s.
4. Holovchenko V., Potomkin A. Pravovi mekhanizmy formuvannia pravosvidomosti studentiv. [Legal mechanisms of formation of students' consciousness.] Pravo Ukrainy. 2006. № 9. S. 100–103.
5. Kovalenko I. Pravova sotsializatsiia yak protses formuvannia pravovoi kultury. [Legal socialization as a process of formation of legal culture.] Visnyk Knyzhkovoivoi palaty. 2011. № 6 S. 1- 3.
6. Komarnickij A. V. Pravovaja socializacija nesovershennoletnih: teoretiko-metodologicheskij analiz [Legal socialization of minors: theoretical and methodological analysis]: Socializacija molodezhi i problemy sovremennogo vospitanija: sbornik materialov Vtoroj gorodskoj nauchno-prakt. konf. SPb.: PONI, 2014. S. 21 –30.
7. Natsionalna prohrama pravovoi osvity naseleennia [National program of legal education of the population]: Zatverdzheno Ukazom Prezidenta Ukrainy vid 18.10.2001 r. № 992/2001 : URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/992/2001>.
8. Novikov V. Hachak-Velychko L. Deiaki aspekty pravovoho vykhovannia molodi [Some aspects of legal education of young people]. URL : [www.irbis-nbuv.gov.ua > cgi-bin > cgiirb](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/cgiirb).
9. Sotsialna pedahohika [Social pedagogy]: Pidruchnyk / za red. prof. A.I. Kapskoi. K.: Tsentr navchalnoi literatury, 2002. 268 s.

Инна Рогальская-Яблонская, Анна Коринная. Правовая социализация детей в учреждениях интернатного типа: сущность и особенности.

В статье освещаются отдельные аспекты проблемы правовой социализации детей и молодежи в современных условиях; подняты актуальные проблемы правовой социализации воспитанников учреждений интернатного типа, в которых, несмотря на реформу деинституализации воспитывается большое количество детей-сирот и детей, родители которых лишены родительских прав; определена сущность понятия «правовая социализация воспитанников учреждений интернатного типа», подчёркивается, что этот процесс сопровождается некоторыми специфическими трудностями, связанными с негативными аспектами социализации в учреждениях интернатного типа. Авторы уделяют внимание особенностям правовой социализации детей в учреждениях интернатного типа.

Ключевые слова: социализация, правовая социализация, правовое образование, правовая культура, правосознание, учреждение интернатного типа, воспитанники.

Inna Rogalskaya-Yablonska, Hanna Kopinna. Legal socialization of pupils of internal type institutions: essence and features.

Abstract article. The article highlights some aspects of the problem of legal socialization of children and youth in modern conditions, which became relevant in connection with the introduction of democratic foundations of life in Ukrainian society, which requires creating the necessary conditions for the education of a socially mature, free personality with a high level of legal culture and responsible relation to its rights and freedoms. Topical problems of legal socialization of boarding school pupils, which, despite the reform of deinstitutionalization, are highlighted a significant number of orphans and children deprived of parental care. The definition of the essence of the concept of "legal socialization of pupils of boarding schools" is given in the issue by the author as a process of spontaneous and purposeful influence on the child's consciousness with the purpose of formation of justice, legal beliefs, development of her legitimate behavior in the conditions of educational and educational environment of the boarding school, main institute of socialization – family – educational institution and leads to deformation of the process of socialization of its pupils. It is emphasized that this process is accompanied by a number of specific difficulties related to the existence of certain life experiences in the caregivers, including legal relations, both positive and negative. Understanding this experience is of personal meaning and importance to the child, since during this age period, the personality must be determined by the choice of further life path and integration into society. Attention is paid to the peculiarities of legal socialization and upbringing of children in boarding schools, where many internal and personal and social-legal mechanisms of assimilation of legal norms, rules, peculiarities of lawful behavior, awareness of the necessity of law as a regulator of social relations are involved. It is emphasized that the important responsibility for effective legal socialization rests on social educators, as persons and specialists with the appropriate legal culture, system of knowledge, skills and skills of effective implementation of legal socialization and education of subjects of educational process of institutions of boarding school type, the result of which is formed legal culture.

Keywords: socialization, legal socialization, legal education, legal culture, legal awareness, boarding school, pupils.